

บทที่ 5

คุณภาพชีวิตของศิลปิน

การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่ ใช้แนวความคิดการศึกษาพิเศษ ลักษณะและแนวทางทางการดูแลรักษาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การศึกษาตามอัธยาศัย และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลออกมาเป็น 3 ประเด็น คือ 1) แนวคิดและรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่, 2) สภาพและอุปสรรคในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) ความเหมือนและความแตกต่างของรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยของกรมการศึกษานอกโรงเรียนและมูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่

สรุปผลการศึกษา

มูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่ จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2548 โดยการรวมกลุ่มของผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อสานงานต่อจาก “ศูนย์พัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อผู้พิการ” ที่ได้นำกิจกรรมการทอผ้าแบบซาโอริ ซึ่งได้รับการยอมรับว่า เป็นกิจกรรมที่สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพให้กับผู้พิการที่เป็นที่นิยมในประเทศญี่ปุ่น มาเผยแพร่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นองค์กรช่วยเหลือตนเอง (Self Help) และจัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยองค์กรชุมชนที่ไม่เก็บค่าเล่าเรียน ดังนั้นในส่วน of ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของมูลนิธิ เช่น เงินเดือนเจ้าหน้าที่ ค่าตอบแทนในการทอผ้าของเด็กตามจำนวนที่ทอได้ และค่าใช้จ่ายในสำนักงาน เป็นต้น ได้มาจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการบริจาคของผู้ใจดี โดยมีอาสาสมัครประจำและอาสาสมัครตามโอกาส ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมถึงกลุ่มผู้ปกครองของผู้มีความต้องการจำเป็นพิเศษมาช่วยทำงานให้กับมูลนิธิ

การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่ มุ่งหวังที่จะใช้พลังครอบครัวในการดึงศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ที่อยู่ในตัวของแต่ละบุคคลให้แสดงออกมา เพื่อนำไปสู่การใช้ชีวิตอย่างปกติสุขในสังคมด้วยความมุ่งมั่นและพึ่งตนเองเป็นสำคัญ โดยยึดถือปรัชญา “คนพิการ” ไม่ได้หมายความว่า “ผู้ไร้ความสามารถ”

เพียงแต่หากพวกเขาได้รับโอกาสและการยอมรับ พวกเขาจะสามารถใช้ศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ในการแสดงเอกลักษณ์ของตนเองและความงดงามผ่านงานศิลปะได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและการมองเห็นคุณค่าในตนเอง ส่งผลให้พวกเขาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับธรรมชาติและคำนึงถึงข้อจำกัดของผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ นอกจากนี้ พ่อแม่ผู้ปกครองยังมีส่วนร่วม สนับสนุน ช่วยเหลือ ตัดสินใจเตรียมแหล่งเรียนรู้ให้มีความพร้อมและกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาให้กับลูกของตนด้วย

ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจนั้น ถือได้ว่าเป็นการศึกษาที่ไม่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ตายตัว ไม่มีหลักสูตรเป็นตัวกำหนดของกิจกรรม หรือขอบข่ายการเรียนรู้ การเรียนรู้จะขึ้นอยู่กับความสนใจ ความต้องการ และความพร้อมของผู้เรียน นอกจากนี้แล้วยังถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่อิสระ ไม่ได้ถูกจำกัดด้วยเวลาและวิธีการ

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. การขาดความช่วยเหลือจากภาครัฐ ปัจจุบันมูลนิธิมีความมั่นคง เป็นองค์กรชุมชนที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระดับหนึ่ง แต่การขยายผลให้เกิดการจัดการศึกษาในลักษณะนี้ยังขาดการส่งเสริม ดูแล และช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างทั่วถึงและจริงจัง
2. ความเป็นห่วงกังวลของพ่อแม่ในการดูแลช่วยเหลือตนเองของเด็กพิเศษ แม้ว่ามูลนิธิบ้านสมานใจต้องการฝึกให้คนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีชีวิตที่อิสระ แต่พ่อแม่ส่วนใหญ่่มักจะไม่ยอมปล่อยให้ลูกที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้ทดลองมีชีวิตที่อิสระ เพราะมีความกังวลสารพัด
3. อาสาสมัคร มูลนิธิบ้านสมานใจมีอาสาสมัครชาวต่างชาติมากกว่าคนไทย โดยเฉพาะอาสาสมัครชาวญี่ปุ่น การที่ผู้ปกครองของผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจะสละเวลาไปทำงาน อาสาสมัครเป็นเรื่องที่ยากมากเนื่องจากต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ
4. ความหลากหลายของกิจกรรม กิจกรรมต่างๆ ที่มูลนิธิดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่รองรับกลุ่มที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา/ร่างกาย และกิจกรรมที่เกิดขึ้น ก็ขึ้นอยู่กับอาสาสมัครด้วยว่ามีความเชี่ยวชาญด้านไหน
5. องค์กรความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ควรมีการร่วมกันประเมินและสรุปออกมาเป็นเอกสารหรือสื่อแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่สนใจหรือเกี่ยวข้องจะได้นำไปประยุกต์ใช้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป โดยภารกิจของกรมการศึกษานอกโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การจัดการศึกษานอกระบบ 2) การจัดและส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย และ 3) การส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน

จากภาระงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของกรมการศึกษานอกโรงเรียน จึงมีการจัดตั้งศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำตำบล (กศน. ตำบล) หรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบล (ศรช.) และจัดจ้างครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ครู ศรช.) โดยจัดกิจกรรมการศึกษา 4 ประเภท คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทำหน้าที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ให้บริการสื่อ ส่งเสริมการเรียนการสอน และการจัดการบริหาร โดยการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ส่วนครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทำหน้าที่ปฏิบัติงานประจำที่ ศรช. โดยจัดกิจกรรมและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในชุมชน ทั้งนี้ต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน รวมทั้งสำรวจความต้องการของชุมชน จัดทำข้อมูลชุมชน ให้บริการวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้ และให้ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชน (จุติมาภรณ์ พงศ์จันทร์, 2553, หน้า 2-6)

ความเหมือนกันของรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของกรมการศึกษานอกโรงเรียนกับมูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่ คือ การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพ และการแสวงหาความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในชุมชนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ ในการจัดกิจกรรมการศึกษา ทั้ง 2 หน่วยงาน ต้องแสวงหาความร่วมมือ ทั้งทางวิชาการ งบประมาณ และบุคลากร ทั้งจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน

ความแตกต่างของรูปแบบการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของกรมการศึกษานอกโรงเรียนกับมูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถแยกแยะออกเป็น 5 ประเด็น (ดูตาราง 4) ดังนี้

1. บุคลากร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีเจ้าหน้าที่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนทำงานประจำเป็นหลักของกิจกรรม ส่วนบุคลากรของมูลนิธิบ้านสมานใจเป็นอาสาสมัครที่เข้ามาช่วยดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของมูลนิธิ และอาสาสมัครส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับผู้เข้าร่วม

กิจกรรม และ/หรือมีความรู้ความเข้าใจผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเหล่านี้ นับเป็นทุนมนุษย์ที่เป็นพลังขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ของมูลนิธิฯ (ฉลอง พลโยธา, 2544 และชำนาญ บัวทวน, 2553)

2. กิจกรรม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีกิจกรรมที่ตอบสนองต่อกลุ่มคนที่หลากหลายในชุมชน กิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ส่วนกิจกรรมของมูลนิธิบ้านสมานใจเน้นกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตและการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้มีความบกพร่องทางสติปัญญา/ร่างกาย เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ทำให้บางครั้งไม่สามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเนื้อหาไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ (พัชรา พิมพ์ศิริ, 2546)

นอกจากนี้กิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้มีการจำกัดระยะเวลา กำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผล ซึ่งต่างจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของมูลนิธิบ้านสมานใจ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจ ความพอใจและตามศักยภาพ และผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้ได้อย่างอิสระด้วย

3. กลุ่มเป้าหมาย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีกลุ่มเป้าหมายที่กว้างกว่ากลุ่มเป้าหมายของมูลนิธิบ้านสมานใจ กลุ่มเป้าหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นกลุ่มคนที่มีความหลากหลายในชุมชน ส่วนกลุ่มเป้าหมายของมูลนิธิ คือ กลุ่มที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา/ร่างกาย ที่ส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วและต้องการแสวงหากิจกรรมทำ

4. ทุน การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นอยู่กับการจัดสรรงบประมาณของรัฐ ส่วนมูลนิธิบ้านสมานใจใช้การระดมทุนและการรับบริจาค มูลนิธิฯ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายในการระดมทุน ซึ่งไม่ใช่ทุนที่เป็นตัวเงินเท่านั้น ยังเป็นทุนทางสังคม ทุนทางสติปัญญา ที่อาสาสมัครได้เข้าร่วมสมทบในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของมูลนิธิด้วย นับว่ามูลนิธิฯ สามารถพึ่งตนเองได้ แต่ยังมียอดค่าบริการชุมชนจำนวนหนึ่งมีปัญหาด้านการระดมทุน (พระมหาคำปุน ระวาดรอน, 2545)

5. การมีส่วนร่วม ประชาชนกลุ่มเป้าหมายของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและวางแผนงานให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของชุมชน แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการหาวิธีการดำเนินงานทางการศึกษา กำหนดเป้าหมายของการวางแผน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ประสานงาน และประเมินผล (ฐิติมาภรณ์ พงศ์จันทร์, 2553 และณรงค์ อภิชนัง, 2551) ส่วนมูลนิธิบ้านสมานใจ กลุ่มผู้ปกครองผู้ร่วมก่อตั้งมูลนิธิฯ ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมตั้งแต่กำหนดปัญหา วางแผน ระดมทุน ดำเนินงาน และประเมินผล

ตาราง 4 เปรียบเทียบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายระหว่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกับมูลนิธิ
บ้านสมานใจ

ประเด็น	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	มูลนิธิบ้านสมานใจ
1. บุคลากร	- ข้าราชการ, พนักงานของรัฐ	- อาสาสมัคร
2. กิจกรรม	- การศึกษาขั้นพื้นฐาน - การพัฒนาอาชีพ - การพัฒนาทักษะชีวิต - การพัฒนาสังคมและชุมชน	- การพัฒนาทักษะชีวิต - การส่งเสริมอาชีพ
3. กลุ่มเป้าหมาย	- บุคคลทั่วไป	- บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา/ร่างกาย
4. ทุน	- งบประมาณจากรัฐ	- องค์กรชุมชนระดมทุน
5. การมีส่วนร่วม	- มีส่วนร่วมในการกำหนด ปัญหาและวางแผน	- มีส่วนร่วมตั้งแต่กำหนด ปัญหา วางแผน ระดมทุน ดำเนินงาน และประเมินผล

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการจัดการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายของมูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่ นั้น แสดงให้เห็นว่า มูลนิธิบ้านสมานใจ จังหวัดเชียงใหม่ถือเป็นโรงเรียน ครอบครัว ในการจัดการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษรูปแบบหนึ่งที่กลุ่ม ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งในด้านการบริหารที่ต้องระดมทุนในการดำเนินงานต่าง ๆ การบริหารจัดการมูลนิธิฯ และการ อาสาเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงานรวมถึงการวางแผน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่ง แก้วแดง (2542, หน้า 9) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองมีความสำคัญมาก ครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุด เป็นจุดเริ่มต้นของศูนย์การเรียนรู้ ครอบครัวมีบทบาทสำคัญทุกด้าน โดยเฉพาะการให้การศึกษา โดยมีแนวคิดในการใช้พลังครอบครัวในการจัดการศึกษา โดยยึดปรัชญาที่ว่า คนพิการ ไม่ได้ หมายความว่าผู้ไร้ความสามารถ หากได้รับ โอกาสและการยอมรับดังเช่นบุคคลทั่วไปในสังคม เขาก็ สามารถใช้ศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ในการแสดงเอกลักษณ์ของตนเองออกมาเพื่อนำไปสู่ การใช้ชีวิตอย่างปกติสุขในสังคมซึ่งจะก่อให้เกิดความภูมิใจและการมองเห็นคุณค่าในตนเอง

รูปแบบการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายของมูลนิธิบ้านสมานใจนั้นนั้น ถือได้ว่าเป็นการศึกษาที่ไม่มีรูปแบบตายตัว การเรียนรู้จะขึ้นอยู่กับความสนใจ ความพร้อม ความต้องการของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ที่อิสระและไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาและวิธีการ ที่ให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะมีหน้าที่เพียงเป็นผู้แนะนำหรือให้แนวทางวิธีการเท่านั้น นอกจากนี้แต่ละกิจกรรมมีลักษณะเป็นการบูรณาการจากกิจกรรมหนึ่งสามารถที่จะเชื่อมโยงกับเรื่องอื่น ๆ ไปพร้อมกันได้ โดยมีเป้าหมายที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการส่งเสริมอาชีพ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อเป็นการเพิ่มความบันเทิงและความสนุกสนานให้กับผู้เรียนอีกด้วย สอดคล้องกับ หน่วยศึกษานิเทศน์สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551: 5) ที่ได้กล่าวว่าเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและ โอกาสเพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีลักษณะสำคัญคือ ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ

ผลการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายของมูลนิธิบ้านสมานใจ โดยผ่านกิจกรรมการทอผ้าตามจินตนาการ การเป็นผู้ดูแลร้าน การสนทนาโต๊ะกลมประจำสัปดาห์ และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ได้สามารถทำให้คนพิการกลุ่มหนึ่งมีชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุขในสังคมได้ ซึ่งการประเมินผลเป็นการประเมินจากพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมีความหมาย ทั้งทางกายภาพ ทางสังคม และทางจิตใจ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดทางร่างกายและการเรียนรู้ของแต่ละคน

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าการใช้พลักรอบครัวในการดึงศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ในตัวบุคคลให้แสดงออกมาและการนำหลักปรัชญาที่ว่า “คนพิการ” ไม่ได้หมายถึง “ผู้ไร้ความสามารถ” มาใช้ในการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายของมูลนิธิบ้านสมานใจนั้น ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับการศึกษามีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งทางกายภาพ สังคม และจิตใจ สามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุขได้ในสังคมได้ ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่า มูลนิธิบ้านสมานใจถือเป็น “ต้นแบบ” ของการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบายให้กับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษต่อไปได้

ข้อสังเกตบางประการของผู้ศึกษา

1. มูลนิธิบ้านสมานใจพยายามจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและการส่งเสริมอาชีพ โดยอาชีพที่ส่งเสริมนี้ คือ การทอผ้าแบบซาโอริ และนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของมูลนิธิ คำถามจึงมีอยู่ว่าการทอผ้าแบบซาโอริเหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา/ร่างกายทุกคนหรือไม่ มูลนิธิฯ ก็ควรคิดหากิจกรรมการส่งเสริมอาชีพอื่นๆ เพื่อรองรับ

ความสามารถ ความพึงพอใจของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่จะมาเข้าร่วมทำกิจกรรมกับมูลนิธิในอนาคต

2. การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและด้านการวางแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มูลนิธิฯ ยังขาดผู้เชี่ยวชาญฯ มาร่วมดำเนินการด้วย ดังนั้นมูลนิธิควรแสวงหาผู้เชี่ยวชาญฯ มาอบรมและให้ความรู้ด้านจิตวิทยาและด้านการวางแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ส่วนอาสาสมัครก็ควรมีการปฐมนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

3. การรวมกลุ่มผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจ เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ พวกเขาส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านเวลาที่สละให้กับเด็กที่มาเรียน สามารถแบ่งเวลามาช่วยดูแลลูกในช่วงแรกที่เด็กเริ่มเข้าเรียน สำหรับผู้ปกครองที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ คงไม่สามารถส่งเด็กของตนมาร่วมกิจกรรมของมูลนิธิฯ ได้ เนื่องจากไม่มีเวลามาดูแลลูกหลาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนา

ในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยโดยองค์กรชุมชนที่จัดให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีประเด็นที่สามารถนำไปขบคิดแง่มุมของการพัฒนา ดังนี้

- การประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ นักวิชาการ องค์กรชุมชน/สถาบันต่างๆ ในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อสร้าง “ต้นแบบ” การศึกษาและเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับองค์กรชุมชน/สถาบันที่สนใจ
- การจัดทำคู่มือการเรียนการสอนของการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้แก่ครอบครัวหรือองค์กรชุมชนที่สนใจจะจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- มูลนิธิบ้านสมานใจ และกรมการศึกษานอกโรงเรียน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐ ควรมีการวางแผนและจัดการศึกษาร่วมกัน เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดการศึกษา การศึกษานอกระบบ ให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและผู้สนใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ประเด็นการวิจัยการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่น่าสนใจ มีดังนี้

- การวิจัยเพื่อพัฒนากิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้ว เน้นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิตและการส่งเสริมอาชีพให้แก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเหล่านี้
- การวิจัยปัญหาและอุปสรรคของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ใช้ชีวิตร่วมกับสังคมคนปกติหรือชีวิตการทำงานของพวกเขา